

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Ondřej Kačer

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

Vliv zdanění na vývoj ekonomiky České republiky

Ondřej Kačer

Bakalářská práce

2010

UNIVERSITY OF PARDUBICE

FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATION

Dominance taxation to growth rate of economy

Ondřej Kačer

Bachelor Work

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomiky a managementu
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ondřej KACER**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**

Název tématu: **Vliv zdanění na tempo růstu ekonomiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod, cíle práce
Typy daní, jejich výše a vývoj ekonomiky ČR
Porovnání vývoje ekonomiky ve vztahu ke zdanění
Závěr, Vyhodnocení cíle práce

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- Daňové zákony a účetnictví: Praha : ASPI, 2009. 976 s. ISBN 978-80-7357-420-8.
- KUBÁTOVÁ, Květa: Daňová teorie : úvod do problematiky 4.v. Praha : ASPI, 2005. 111 s. ISBN 80-7357-205-2.
- ROTHARD, Murray Newton: Ekonomie státních zásahů 1.v. Praha : Liberální institut, 2005. 443 s. ISBN 80-86389-10-3.
- ŠIROKÝ, Jan a kol: Daňové teorie s praktickou aplikací 2.v. Praha : C.H.Beck, 2005. 302 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- ŽÍDEK, Libor: Transformace české ekonomiky : 1989-2004 1.v. Praha : C.H.Beck, 2005. 320 s. ISBN 80-7179-922-X.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Karel Šatera, Ph.D., MBA**
Ústav ekonomiky a managementu

Datum zadání bakalářské práce: **5. října 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Marcela Kožená, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 9. října 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použil, jsou uvedeny v seznamu literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle §60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 15. 4. 2010

Ondřej Kačer

ANOTACE

Tato práce má za cíl zjistit závislost míry zdanění na vývoj ekonomiky. V praktické části je provedeno vzájemné srovnání vývoje sledovaných ukazatelů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Inflace, DPH, daň z příjmu jednotlivců, daň z příjmů společností, míra nezaměstnanosti

TITLE

Dominance taxation to growth rate of economy

KEYWORDS

Inflation, GDP, personal income tax, corporate income tax, rate of unemployment

ANNOTATION

This study aims to determine the dependence of taxation on economic development. The practical part is made a correlation between the observed indicators of development.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Karlu Šaterovi, Ph.D., MBA za odborné, pedagogické vedení, cenné rady a připomínky při zpracování mé bakalářské práce.

Seznam zkratk a symbolů

Atd.	a tak dále
CPI	Consumer price index
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
FO	Fyzická osoba
GDP	Gross Domestic Product
GNP	Gross National Product
HDP	Hrubý domácí produkt
NI	National income
PO	Právnícká osoba
PPI	Producer's Price Index
ROA	return on assets
ROE	return on equity
ROI	return on invest
SR	Slovenská republika

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

ÚVOD	- 1 -
1 Daně	- 2 -
1.1 Definice daní	- 2 -
1.2 Klasifikace daní	- 3 -
1.3 Funkce daní	- 4 -
1.4 Daňové principy	- 6 -
1.5 Legislativní úprava daní	- 7 -
1.6 Daňová zátěž	- 9 -
1.6.1 Daňová zátěž jednotlivců.....	- 10 -
1.6.2 Daňová zátěž společností.....	- 13 -
2 Vývoj ekonomiky ČR	- 15 -
2.1 Ekonomický růst.....	- 15 -
2.2 Ukazatele v ekonomice	- 18 -
2.2.1 HDP	- 19 -
2.2.2 Inflace	- 20 -
2.2.3 Nezaměstnanost	- 22 -
2.3 Etapy vývoje ekonomiky	- 23 -
3 Vývoj daňové zátěže	- 25 -
3.1 Daňová zátěž jednotlivců	- 25 -
3.2 Daňová zátěž společností	- 26 -
3.3 Daně nepřímé.....	- 27 -
3.4 Srovnání vývoje daní z příjmu společností a jednotlivců	- 29 -
4 Porovnání	- 30 -
4.1 Daňová zátěž společností a vývoj ekonomiky	- 30 -
4.2 Porovnání přímé a nepřímé daně.....	- 34 -
ZÁVĚR	- 36 -

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

SEZNAM GRAFŮ A OBRÁZKŮ

SEZNAM PŘÍLOH

Úvod

Bakalářská práce, kterou předkládám, se zabývá vlivem zdanění na vývoj ekonomiky České republiky mezi lety 1993 až 2008.

Daňová soustava Československé republiky od jejího vzniku v roce 1918 vycházela z tradic rakousko-uherské monarchie a stavěla na základech položených již v 19. století. Postupný vývoj daňové soustavy byl v průběhu 20. století dvakrát násilně přerušeno, a to nejprve v roce 1939 okupací hitlerovským Německem a následně na více než čtyřicet let událostmi z roku 1948.

Po roce 1990 byly nastartovány zásadní ekonomické a současně i daňové reformy, jejichž základy byly položeny v průběhu let 1991 a 1992. Se vznikem České republiky v roce 1993 se začala psát i samostatná kapitola rozvoje daňové soustavy našeho státu.

V prvních letech po roce 1993 byly precizovány základní kameny daňového systému – daň z příjmu, nově zavedená daň z přidané hodnoty, spotřební daň, daň z nemovitosti apod. Současně je již od té doby možno sledovat jejich účinnost a vliv na ekonomiku českého státu.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit na základě analýzy, zda vývoj ekonomiky měřený třemi základními ekonomickými ukazateli je ovlivňován mírou zdanění stanovenou dvěma základními skupinami daní – daněmi přímými a daněmi nepřímými.

Pro mé účely jsem si vybral míru nezaměstnanosti, inflaci a hrubý domácí produkt, tyto ukazatele jsou jednoduše porovnatelné v jednotlivých letech a patří mezi základní ukazatele vývoje ekonomiky. Dále jsem si vybral daň z příjmu fyzických a právnických osob, protože tyto daně patří k nejnákladnějším v dané skupině přímých daní.

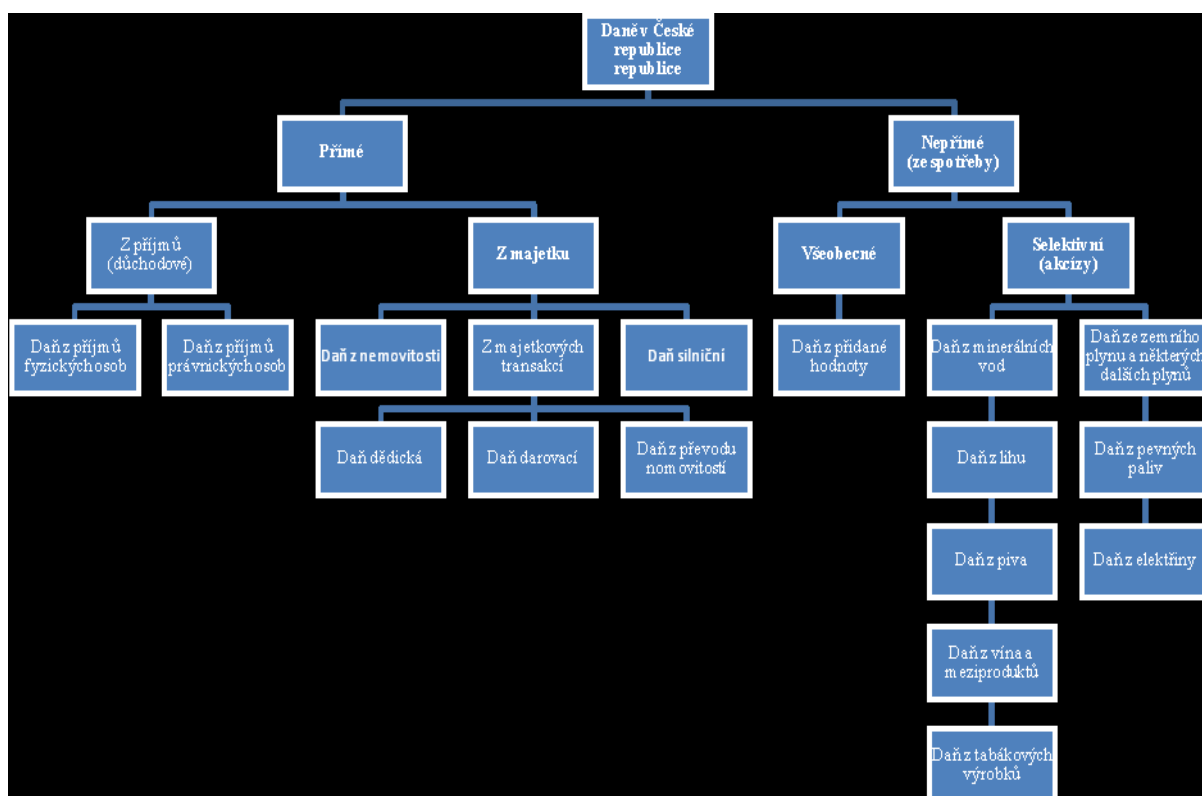
1 Daně

1.1 Definice daní

„Daň je povinná nenávratná platba do veřejného rozpočtu. Povinnost je v demokratických státech ukládána zákonem, takže platba musí být zákonná. Nenávratností platby se rozumí skutečnost, že poplatník nemá nárok na ekvivalentní protihodnotu a že tedy výše daně nezávisí na tom, jaké veřejné služby konkrétní poplatník využívá“ (Kubátová, K.; 2005, str. 9).

Daně samostatně tvoří pouze část daňové soustavy.

„Když vše shrneme, můžeme psát, že daněmi jsou nejen daně jako takové, ale i příspěvky na sociální a zdravotní pojištění, cla, místní poplatky (poplatek ze psa a další), dálniční známky apod.“ (Kubátová, K.; 2005, str. 9).

Obr. č. 1: Soustava daní v ČR

Zdroj: (Široký, J.; 2008, str. 14)

1.2 Klasifikace daní

Daně třídíme podle (Široký, J.; 2008, str. 48) do následujících skupin:

- Klasifikace daní dle jejich vazby na důchod poplatníka
 - **Přímé** – „Přímé daně jsou bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu nebo majetku a předpokládá se, že jejich výše jde na úkor důchodu osoby, které jsou předsány, a ta se jim nemůže vyhnout, nemůže jejich část přenést na další ekonomické subjekty.“ (Široký, J.; 2008, str. 48).
Dále členíme.
 - Důchodové
 - Majetkové
 - **Nepřímé** – „U daní nepřímých se předpokládá, že je subjekt, který daň odvádí, neplatí z vlastního důchodu, ale že je přenáší na jiný subjekt“ (Kubátová, K.; 2005, str. 29). Dále členíme:
 - Všeobecné
 - akcízy
- Klasifikace daní dle subjektu daně
 - Jednotlivec
 - Domácnost
 - Oba manželé
 - Všichni členové
- Klasifikace daní dle objektu daně
 - Důchodové
 - Výnosové
 - Majetkové
 - Z hlavy (subjektové)
 - Obrátové daně
 - Spotřební

- Klasifikace daní dle jejich respektování příjmových poměrů poplatníka
 - Daně osobní
 - In rem¹ daně

1.3 Funkce daní

Základní funkce daní a jejich principy.

„V moderní ekonomické teorii vyplývá funkce daní z existence veřejného sektoru. Veřejný sektor je nutnou částí ekonomiky a zabezpečuje funkce, které nemůže dobře zabezpečit trh. Říkáme, že trh selhává a že musí nastoupit jiný nástroj, kterým je vládní zásah“ (Kubátová, K.; 2005, str. 15).

Mezi základní funkce daní patří podle Kubátová, K. (2005):

- Funkce alokační
- Funkce redistribuční
- Funkce stabilizační
- Fiskální funkce

Funkce alokační

„Uplatňuje se tehdy, když trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů“ (Kubátová, K.; 2005, str. 16).

Mezi nejčastější příčiny neefektivnosti v alokaci zdrojů neboli tržního selhání patří:

- **Existence veřejných statků** – Vyznačuje se tím, že jeho spotřeba je nedělitelná mezi jednotlivce a jednotlivci jsou ze spotřeby nevylučitelní. Tyto statky musí být financovány z veřejných prostředků, protože jinak by nevznikly. Nikdo by neměl zájem na jejich financování.
- **Existence statků pod ochranou** – Jsou to ty statky, kterých by se mělo produkovat více, než jsou si lidé ochotni pořídit, na vlastní náklady. Například vzdělání, kultura.

¹ „In rem“ překlad a litiny znamená "na věc" *Daneauctnictvi.com* [online]. 2007 [cit. 2010-02-23]. Daň in rem. Dostupné z WWW: <<http://www.daneauctnictvi.com/dane/dan-in-rem.htm>>.

- **Existence externalit** – Externality můžeme dělit na pozitivní a negativní. Všeobecně můžeme chápat externalitu jako vedlejší produkt výroby nebo užívání. Pozitivní externalita přináší užitek danému okolí. Například pokud soused udržuje zahrádku a pravidelně se o ni stará je menší možnost výskytu škůdců na té mojí. Negativní externalitou u daného souseda může být, pokud si nelegálně udělá skladku a zamoří ovzduší na mém pozemku pachem.
- **Nedokonalá konkurence** – Pokud trh selhává a objeví se monopol nebo jiné typy nedokonalé konkurence, které vyrábí méně za vyšší cenu, pak musí zasáhnout stát a jedním ze způsobů je i regulace pomocí daní.

Funkce redistribuční

„Je důležitá proto, že lidé nepovažují rozdělení důchodů a bohatství, vzniklých fungováním trhu za spravedlivé. Veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším. Nástrojem může být třeba progresivní daň z příjmu“ (Kubátová, K.; 2005, str. 16).

Funkce stabilizační

„Znamená zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice v zájmu zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability“ (Kubátová, K.; 2005, str. 16).

Daňová soustava slouží jako regulátor v období recese popřípadě konjunktury.

„Daně mají v době hospodářské krize být menší a ponechávat více peněz poplatníkům. Tak se v této kritické době povzbuzuje poptávka po zboží a službách. V době konjunktury naopak mají být daně relativně větší a odebírat lidem více jejich výdělků. Tím se omezí celková poptávka a ekonomika se takzvaně nepřehřívá“ (Kubátová, K.; 2005, str. 17).

Funkce fiskální

Tato funkce je není tak důležitá spíše se dá říci, že je propletená do prvních třech uvedených funkcí. „Není to však funkce, která by měla stejné postavení jako tři funkce výše

uvedené. Rozumí se jí získávání finančních prostředků do veřejných rozpočtů, z nichž jsou pak financovány veřejné výdaje“ (Kubátová, K.; 2005, str. 17).

1.4 Daňové principy

Daně mají určité požadavky, podle kterých, posuzujeme jejich správné využívání.

Podle Pilného, J. (2007) patří mezi základní daňové principy:

- Spravedlnost
- Efektivnost
- Neutralita a politická průhlednost
- Pružnosti
- Administrativní jednoduchost

Spravedlnost

Tento princip je založen na adekvátním příspěvku každého obyvatele podle jeho příjmů.

„Daňová spravedlnost je tehdy, když každý daňový poplatník přispívá na veřejné výdaje (ve formě jemu vyměřených daní) přiměřeným (adekvátním) dílem. Adekvátní příspěvek jednotlivce by měl odpovídat jednak užitku, který z příslušného veřejného statku má a jednak jeho platební schopnosti“ (Pilný, J.; 2007, str. 146).

Podle Pilného, J. (2007) pak platební schopnost rozdělujeme na:

- **Horizontální** - Říká nám, že všechny subjekty mají stejnou kapacitu a tudíž mají stejnou daňovou základnu a mají platit stejně. Je zde problém najít optimální hranici výše daně.
- **Vertikální** – Za předpokladu, že ve společnosti jsou subjekty s různou výší kapacit. Pak subjekty s nejvyšší kapacitou mají nejvyšší sazbu, a čím víc se kapacita snižuje, tím méně subjekt platí.

Efektivnost

„Neefektivně ukládané daně ukrajují z toho, co je vybráno, více, než je potřeba, a tak způsobují větší ochuzení státu i poplatníků než daně efektivní. Mezi zásadní zdroje neefektivnosti patří: distorze² daní, administrativní náklady. Požadavek efektivnosti znamená, že daně by neměly způsobovat velké distorze v cenách a užitku z různých druhů činností“ (Kubátová, K.; 2005, str. 18).

Neutralita a politická průhlednost

Zavedené druhy daní by neměli zvýhodňovat určité subjekty. A zároveň by stát neměl využívat občanů jako plátců daně.

Pružnosti

Každé daně by měli být dostatečně pružné, aby se dokázaly přizpůsobovat změnám fiskální politiky.

Administrativní jednoduchost

Každá daň je ze zákona povinná, a tudíž její správou je pověřený, statní aparát. Tento princip by měl zajistit, aby zpracování daní bylo jednoduché a neztěžovalo práci úředníkům, plátcům daně i samotným kontrolorům.

1.5 Legislativní úprava daní

Daně jsou zákonné normy, podle nichž se vybírají, ale zároveň tyto normy slouží i jako ochrana plátců daně.

„Nejen samotná výše daně, ale i povinnosti a práva daňového poplatníka a povinnosti úřadu, který daně spravuje, musí mít zákonný podklad“ (Kubátová, K.; 2005, str. 39).

Obecně zákony o daních dělíme:

² Daňovou distorzí se rozumí vliv daní na ekonomické chování daňových subjektů. *Danoveucetnictvi* [online]. 2009 [cit. 2010-04-07]. Daňová distorze. Dostupné z WWW: <<http://www.daneaucetnictvi.com/ekonomicke-pojmy/danova-distorze.htm>>.

- Oblast hmotné právní úpravy – Ta je ošetřena v zákoně č. 586/1992 sb. ve znění pozdějších předpisů, o daních z příjmů.
- Oblast procesní právní úpravy – Tu upravuje zákon č. 337/1992 sb. ve znění pozdějších předpisů, o správě daní a poplatků.

Tvorbu základu daně nám podle Kubátové, K. (2005) zodpoví tyto otázky:

- **Kdo má platit daň** – Mezi plátce daně řadíme fyzické nebo právnické osoby.
- **Z čeho se má daň platit** – Abychom mohli daň zaplatit, je třeba zjistit, z čeho ji budeme počítat, to znamená, že musíme znát předmět daně, tím může být např. (alkohol, služby, výrobky).
- **Kolik se má platit** – Daňové zákony znají různé typy technik při vybírání daní. Daňová politika má dva typy sazeb:

- **Jednotnou** – To znamená, že všechny základy daně jsou bez rozdílu.
- **Diferencovanou** – Zde existují různé základy daně například DPH má dvě sazby 19% a 5%.

Za další máme dělení podle počtu jednotek:

- **Pevná** – Pokud je základ stanoven ve fyzických jednotkách např. (1 Kč/m).
- **Relativní** – Je-li hodnota vyjádřena v Kč.
- **Jakým způsobem se má platit** – „Vyměřením daně je zákonem pověřen buď sám "daňový poplatník" nebo "plátce daně" (zaměstnavatel), který má také povinnost daň vybrat a v zákonem stanovené lhůtě odvést, tj. zaplatit správci daně“ (Pilný, J.; 2007, str. 153). Mezi základní způsoby placení daně patří:
 - **Záloha** – Znamená to rozdělení platby daně do více menších částek
 - **Splátka** – Je to téměř totožný způsob jako u zálohy.

- **Srážka daně u zdroje** - „Srážkou u zdroje je u nás vybírána záloha na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Jde v podstatě o daň ze mzdy, kterou vybírá plátce daně (zaměstnavatel), kterému přísluší právo a povinnost kontroly o správnosti výše srážené daně“ (Pilný, J.; 2007, str. 153).

- **Jaká pravidla účastníci daňového řízení mají dodržovat** – Mezi základní pravidla patří podle Kubátové, K. (2005):

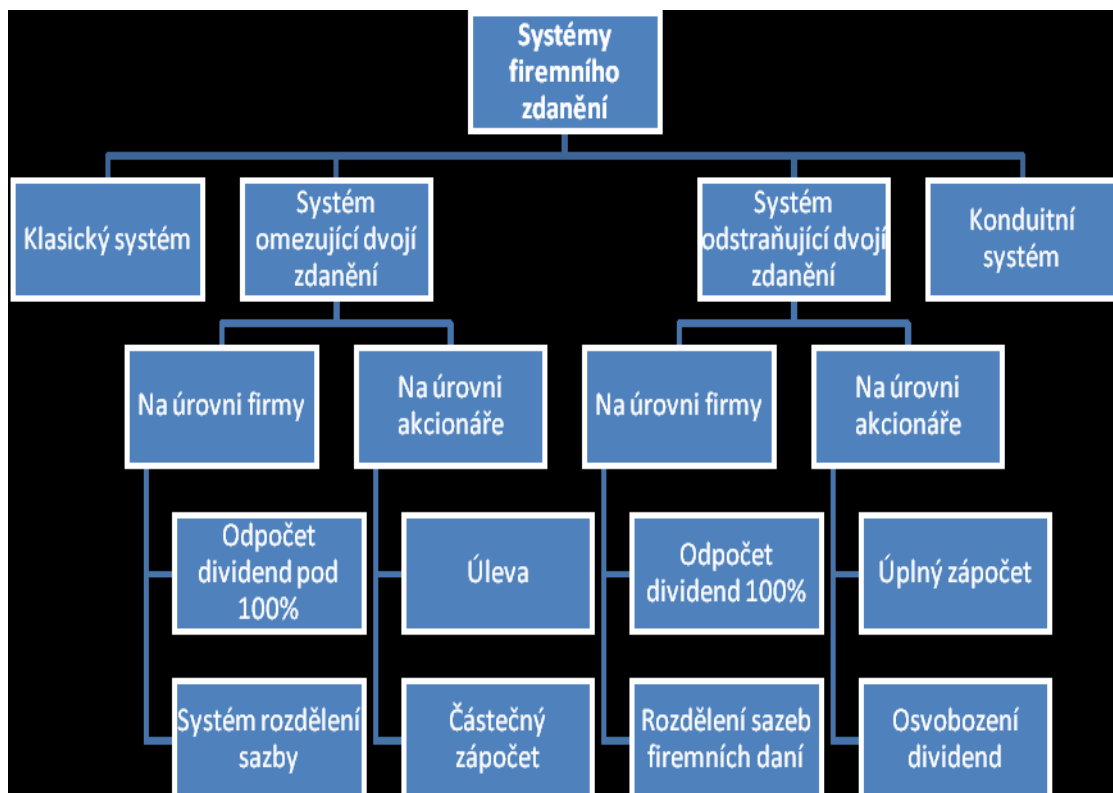
- Mlčenlivosti
- Správce musí vycházet ze skutečného stavu věcí
- Spolupráce subjektu se správcem daně
- A další

1.6 Daňová zátěž

V daňové soustavě ČR se vyskytují dva typy daní:

- Daňová zátěž jednotlivců
- Daňová zátěž firem

Firmy i jednotlivci jsou vzájemně propojeni. Podle Širokého, J. (2008) v současnosti pouze veřejná obchodní společnost zajišťuje automatickou transformaci firemní daně do osobní důchodové daně. V ostatních případech jsou uplatňovány čtyři základní systémy propojení daně jednotlivců a firem. Na následujícím schématu je detailní popis jednotlivých systémů.

Obr. č. 2: Možnosti propojení daně ze zisku firem a osobní důchodové daně

Zdroj: (Široký, J.; 2008, str. 144)

Široký, J. (2008) nám definuje základní systémy propojení daně jednotlivců a firem.

- **klasický systém** - Na úrovni společností, tak i akcionáře není uplatňována při zdanění zisků a dividend žádná sleva na dani.
- **konduitní systém** – Započítává v plné výši zaplacené firemní daně ve prospěch inkasa osobní důchodové daně jako úlevy na dani

1.6.1 Daňová zátěž jednotlivců

V České republice je tato daň uplatňována od 1. 1. 1993. Tato sazba daně je svými vlastnostmi podporuje podle Kubátové, K. (2005), spravedlnost a efektivnost daňového systému. Mezi základní vlastnosti patří:

- **Daň odpovídá principu platební schopnosti** – lze progresivní zdanění vložit přímo do konstrukce daně
- **Výnosy daně jsou pružné** – například pokud rostou důchody, poplatníci se přesouvají do vyšších daňových pásem
- **Daň nezpůsobuje distorze v cenách** – daň nemá prvotní vliv na ceny zboží a služeb
- **Daň je dobrým makroekonomickým stabilizátorem**
- **Je „průhledná“** – každý si může vypočítat svoje daňové břemeno, to znamená, kolik odvede státu na dani
- **Není problém se zdrojem daně** – to znamená, že při vzniku předmětu daně vzniká i zdroj jejího placení

Ke správnému stanovení osobní daně slouží **daňový základ**. Cílem je, aby jedinci, kteří mají příjmy z různých oblastí, byli zdaněni stejně. Mezi základní druhy důchodů patří podle Kubátové, K. (2005):

- Důchody pracovní
- Důchody z podnikání
- Nájemné
- Veřejné penze
- Kapitálové výnosy realizované

U daně z příjmu fyzických osob podle Širokého, J. (2008) můžeme setkat možností, rozhodnout se kam část výnosu daně poplyne. Tento termín se nazývá daňová asignace.

U této sazby daně se setkáváme s pojmem daňová úleva.

„Daňové úlevy mají formu vynětí ze základu daně, tedy odečtení fixní nominální částky od daňového základu. Jejich hodnota se společně s daňovými zápočty promítá do změny efektivní sazby daně, která charakterizuje daňové zatížení“ (Široký, J.; 2008, str. 125)

Podle Širokého, J. (2008) dělíme daňové úlevy:

- **Standardní** – „(Běžné v naprosté většině států) lze od daňového základu odečíst nezdanitelné částky (allowances) z titulu samotné existence (tzv. nezdanitelné minimum, které má vyjadřovat určitou hodnotu nutných sociálních výdajů poplatníka), z důvodů vyživování dalších osob ve společné domácnosti (druhého z manželů, dítěte) či invalidity. Úlevy tohoto druhu jsou většinou stanoveny pevnou částkou“ (Široký, J.; 2008, str. 125)
- **Nestandardní** – „Nestandardní úlevy formou odčitatelných položek (deductions) jsou naopak určeny stropem své hodnoty, jsou limitovány do určité výše. Důvod pro jejich existenci a počet lze hledat v makroekonomických cílech vlády, ve snaze podpořit určitý druh investování, pojištění či spoření, ovlivnit chování poplatníků. Většinou se týkají možnosti odpočtů úroků z hypoték, poskytování darů na charitativní účely apod.“ (Široký, J.; 2008, str. 125)

Široký, J. (2008) nám popisuje působení inflace na daň z příjmu jednotlivců. Inflace nám způsobí:

- Pokles reálné hodnoty daňových zápočtů (slev na dani)
- Změnu reálné hodnoty daňových úlev
- Přesune část poplatníků do vyšších daňových pásem
- Zvýší celkový počet poplatníků

Mezi základní způsoby zdanění fyzických osob patří podle Širokého, J. (2008):

- **Progresivní zdanění**
- **Srážka na dani** – je vybírána u příjmů, ze kterých by byla vybírána složitým postupem, daňovou povinnost za něj splní poskytovatel příjmu
- **Paušální daň** – snaha o co nejmenší administrativní náklady, využíváno zejména u individuálních firem a živností
- **Rovná daň**

1.6.2 Daňová zátěž společností

Daňová zátěž společností (firem) se vyskytuje ve všech vyspělých zemích.

Možnost snížení daňové zátěže představují u firem odpisy.

„Odpisy by měly vyjadřovat postupnou amortizaci kapitálových statků a přenášet toto opotřebení do nákladů na výrobu či jinou hospodářskou činnost. Časový průběh odpisování je rovněž důležitý, neboť odpočet odpisů snižuje výši současné daňové povinnosti. Odpočet těchto nákladů umožňuje zvýšit daňovou úsporu, která se zvětšuje se zmenšováním délky odepisování“ (Široký, J.; 2008, str. 138)

Mezi základní druhy odpisů patří podle Širokého, J. (2008):

- **Lineární odepisování** – cena pořízení kapitálové investice se vydělí dobou životnosti, ta představuje roční odpis
- **Zrychlené odepisování** – Je zde možné v prvním roce odepisování odepsat větší částku na úkor snížení odpisů v následujících letech. Uplatňuje zejména stát, při podpoře investování podniků.
- **Metoda sum-of-years-digits** – Umožňuje každý rok odečíst částku, která se rovná poměru zbývajících let odepisování k celkovému součtu počtu let předpokládané životnosti.

Působení inflace na daň z příjmu firem způsobuje:

„Inflace znehodnocuje reálnou hodnotu odpisů a firmě tak zůstávají reálně menší finanční prostředky, za které bude jednou nutné pořídit nové stroje a zařízení. Tento problém zohledňování inflace v odpisech není dosud uspokojivě vyřešen.“ (Široký, J.; 2008, str. 139)

Problém inflace by mohli vyřešit dvě metody:

„první z nich předpokládá indexaci odpisů, ale je neproveditelná z důvodu rozdílného růstu nominálních cen u jednotlivých druhů odepisovaných předmětů, který nelze podrobně

sledovat. Druhá metoda navrhuje zrušit odepisování a celou hodnotu zahrnout do daňově uznatelných nákladů již v roce pořízení, což by mělo za následek prudký propad výnosu daně“ (Široký, J.; 2008, str. 139)

Daňové zatížení firem má pozitivní a negativní vlastnosti.

Mezi **pozitivní** patří podle podle Kubátové, K. (2005):

- **Společnosti platí za využívání veřejných služeb** – společnosti využívají veřejné statky a služby v zemi kde provozují činnost a daň můžeme chápat jako poplatek za tyto služby
- **Daň kompenzuje omezenost ručení právnických osob za závazky** – fyzické osoby ručí za závazky celým svým majetkem oproti tomu právnické osoby (firmy) ručí pouze do výše svého upsaného jmění. Tato daň kompenzuje tuto výhodu
- **Jsou zdaňovány zisky, které by na personální úrovni unikly před zdaněním**
- **Daň lze využít v hospodářské politice** – rozumí se tím podpora (např. rozvoje daného regionu, podpora vzdělávání atd.) za odpuštění popřípadě snížení této daně.

Mezi základní **negativa** podle Kubátové, K. (2005):

- **Společnosti nemají zvláštní zdaňovací kapacitu** – stačilo by zdanit osobní důchody
- **Společnosti přesouvají daň na jiné subjekty** – daň, která je uložena společnosti na její velké zisky nemusí znamenat snížení příjmů vlastníků, ale tato daň se může přesunout na spotřebitele například ve zvýšení cen.
- **Je obtížné definovat „zdanitelný zisk“**
- **Vzniká problém dvojího zdanění** – tento případ nastává, například u dividend tu může vlastnit jak fyzická, osoba tak společnost, při zdanění této dividendy u fyzické osoby použijeme daň podle tabulky daňových sazeb, v druhém případě zdaníme dividendu jako zisk dané společnosti a poté je zdaněna u akcionáře³.

³ Dividenda musí být zahrnuta v daňovém přiznání.

Tato situace je kompenzována daňovými úlevami a je zde snaha dvojí zdanění odstranit

K vypočítání daně nám slouží jako u osobní daně tzv. daňový základ. U společností se počítá z účetního zisku.

Podle Kubátové, K. (2005) mohou největší rozdíly v daňových základech vzniknout z následujících příčin:

- Různé daňově uznatelné náklady
- Různé předpisy pro daňové odpisy
- Různé daňové úlevy včetně započtení obchodních ztrát

2 Vývoj ekonomiky ČR

2.1 Ekonomický růst

Ekonomický růst můžeme vypočítat řadou ukazatelů. Nejjednodušším způsobem, je srovnání makroekonomických výstupů, v následujícím období. Toto porovnání provádíme podle Fuchse, K. (1996) ze vztahu:

$$\mathbf{GDP_{t+1} - GDP_t = dG \square 0}$$

GDP – hrubý domácí produkt

t – rok

Pokud GDP v roce t+1 dosahuje vyšší úrovně jak v roce t pak rozdíl je větší jak 0 a hovoříme o ekonomickém růstu.

Při porovnávání více ekonomik samotná dynamika nemá někdy vypovídající schopnost. K tomuto porovnání nám slouží dva základní pojmy podle Fuchse, K. (1996):

- **Ekonomická úroveň** – vyjadřuje účinnost využívání disponibilních zdrojů měřenou pomocí úrovně výstupu na jednoho obyvatele.
- **Ekonomická síla** – vyjadřujeme pomocí absolutní velikosti finálního produktu

Běžným vyjádřením ekonomického růstu je ukazatel tempo růstu (G) Fuchse, K. (1996) definuje tento pojem vztahem:

$$G = \frac{GDP_t - GDP_{t-1}}{GDP_{t-1}} * 100$$

„Dále tempo růstu ekonomiky je tempem, jímž roste reálný GDP. Je-li použit k ilustraci růstu tzv. koeficientu růstu, který je konstruován následovně:

$$g = \frac{Y_t}{Y_{t-1}} * 100$$

V obou procentních vyjádřeních představuje *Y úroveň reálného výstupu* (NI, GDP, GNP) v příslušném roce“ (Fuchs, K.; 1996, str. 48).

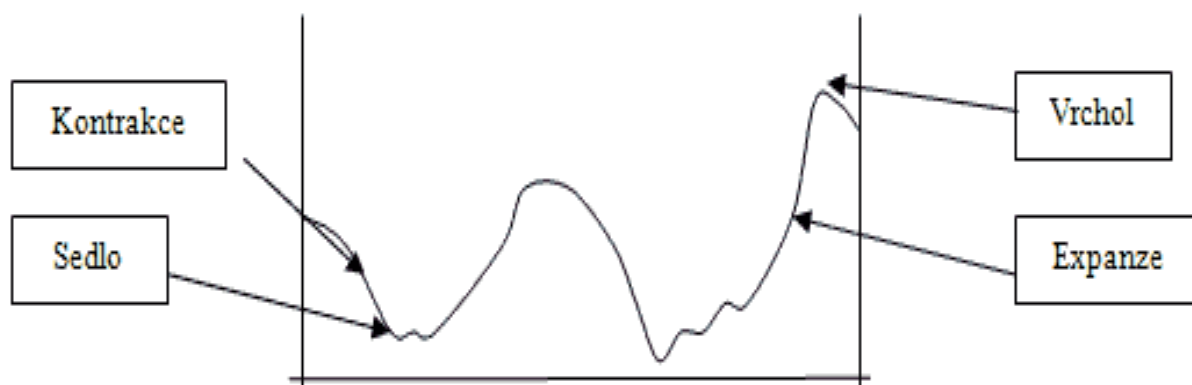
Hospodářský vývoj je spojován s dvěma základními faktory, kterými jsou podle Fuchse, K. (1996):

- **Extenzivní faktor** – tyto faktory jsou spjaty se zapojováním dodatečných výrobních faktorů
- **Intenzivní faktor** – je ten, který představuje zvyšování výrobních faktorů

V dnešním hospodářství je založen hospodářský růst na propojení obou těchto faktorů.

„Pokud se tedy hovoří o **extenzivním či intenzivním růstu**, znamená to, že rozhodující podíl na dosažení přírůstku výkonu ekonomiky měly tzv. **extenzivní či intenzivní faktory**“ (Fuchs, K.; 1996, str. 49).

Vývoj ekonomiky je spjat s hospodářskými cykly. Fuchs, K. (1996), říká, že hospodářský cyklus se zabývá kolísáním skutečného produktu kolem úrovně potencionálního produktu, jehož vývoj vyjadřuje růstovou tendenci ekonomiky. Na následujícím obrázku je detailně znázorněn průběh hospodářského cyklu.

Obr. č. 3: Hospodářský cyklus

Zdroj: *Hospodářský cyklus* [online]. 2005 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW:
 <<http://www.miras.cz/seminarky/makroekonomie-n05-hospodarsky-cyklus.php>>

Mezi základní pojmy patří:

- **Recese** – „Dochází k poklesu skutečného produktu. Jedná se nejen o pokles výkonu ekonomiky, ale také výnosů. Tím je současně ovlivňován i pokles poptávky po investicích. Dynamika poklesu může vykazovat rozdílné charakteristiky, které bývají označovány jinými pojmy. Pokud délka poklesu překročí horizont šesti měsíců, bývá vývoj charakterizován jako **recese**. Poklesy zvláště výrazné jsou označovány pojmem **deprese**.
- **Expanze** – „Toto období je charakterizováno vzestupem úrovně skutečného produktu. O expanzi hovoříme zpravidla tehdy, pokud při vzestupu dosáhne ekonomika vyššího výkonu, než byla úroveň před kontrakcí“ (Fuchs, K.; 1996, str. 55).

Tato fáze má dvě období. Při prvním se ekonomika navrácí na úroveň, které již v minulosti dosáhla, toto období se nazývá **obnova, zotavení**. Na toto období navazuje expanze, ta se vyznačuje tím, že skutečný produkt je na vyšší úrovni, než produkt potenciální toto období je nazýváno **boom, konjunktura**.

- **Sedlo** – „Vyznačuje nejnižší úroveň výkonu završující kontrakci. Po jeho dosažení se ekonomika obrací na vzestupnou dráhu a skutečný výkon se začíná přibližovat k úrovni potencionálního produktu“ (Fuchs, K.; 1996, str. 55).
- **Vrchol** – Znárodnuje maximální úroveň skutečného produktu. Jinými slovy se jedná o vrchol expanze.

Jedním hospodářským cyklem rozumíme vzestup, který zaznamená ekonomika, kterým opustí sedlo a postupně se dostane na úroveň vrcholu. Toto období se nazývá **perioda**.

Každá ekonomika založena na tržním charakteru prochází hospodářskými cykly. Základní příčiny, které vedou k rozdílnému chování hospodářského systému, jsou podle Fuchse, K. (1996):

- **Exogenní příčiny** – mezi nejdůležitější z nich patří:
 - Výkyvy v možnostech využívání inovací – jsou způsobeny nerovnoměrností nabídky nových vynálezů
 - Politické příčiny – „Např. spojování hospodářských cyklů s volebními cykly, politické krize a jejich vliv na hospodářství, války, aj.“(Fuchs, K.; 1996, str. 58).
 - Nedostatečná informovanost tržních subjektů
 - Hospodářská politika vlády
- **Endogenní příčiny** – jsou často spojovány s exogenními a působí navzájem

2.2 Ukazatele v ekonomice

Tato práce se zabývá vývojem ekonomiky ČR za posledních patnáct let. Proto bychom si měli přiblížit ekonomické ukazatele, kterými budeme tento vývoj měřit. V ekonomice rozeznáváme mnoho druhů ukazatelů, vždy je třeba vybrat ten, který nám v dané chvíli nejvíce pomůže. Pokud budu vlastník společnosti, vyberu si například ukazatele (ROA, ROE, ROI). V našem případě posuzujeme vývoj státu, a proto jsem si vybral následující ukazatele:

- HDP
- Inflace
- Nezaměstnanost

2.2.1 HDP

Hrubý domácí produkt můžeme charakterizovat jako „součet hodnoty zboží a služeb, které občané země za rok vyprodukují“ (Krämer, W.; 2005, str. 46).

Při analýze příjmů a výdajů v ekonomice je jedním z nejdůležitějších ukazatelů HDP neboli hrubý domácí produkt.

„HDP měří zároveň dvě věci: celkový důchod každého subjektu v ekonomice a celkové výdaje za zboží a služby této ekonomiky. Příčina schopnosti HDP měřit celkové výdaje i celkový důchod tkví v tom, že jde v podstatě a dvě stejné věci. Pro ekonomiku jako celek se důchod musí rovnat výdajům“ (Mankiw, G.N.; 2009, str. 470).

HDP zkoumá všechny všechny druhy výdajů v ekonomice (např. nákup letadel pro armádu, výstavbu elektrárny atd.).

Hrubý domácí produkt lze měřit třemi metodami:

- **výdajová metoda** – je to shrnutí hodnot spotřeby domácností a státu, přičtením investic a zohlednění zahraničního obchodu.
- **Příjmová metoda** – tato metoda používá pouze příjmy
- **výrobní (produkční metoda)** - „ Jestliže HDP je v penězích vyjádřená hodnota všeho, co bylo nově vytvořeno v zemi za jeden rok, je důležité zdůraznit, že řeč je o nově vytvořené hodnotě – do HDP se nezapočítávají suroviny a materiály spotřebované při výrobě, protože ty už jsou výsledkem produkce minulých období. Sečtením této nově vytvořené hodnoty⁴ za jednotlivá odvětví dostáváme HDP zjištěný tzv. výrobní metodou“ (Český statistický úřad; 2008, str. 131).

Nyní jsme definovali základní typy složek HDP těmi jsou podle Mankiwa, G.N. (2009):

⁴ Tato hodnota se nazývá hrubá přidaná hodnota.

- **Spotřeba** – představuje celkovou sumu výdajů domácností za zboží nebo služby
- **Investice** – je to nákup strojů, vybavení, kapitálového majetku atd.
- **Vládní výdaje** – jsou to výdaje místní správy, státu na nákup zboží a služeb
- **Čistý vývoz** – je to rozdíl mezi exportem a importem

2.2.2 Inlace

Pojem inflace definují dva následující základní pojmy:

- **Inlace** - „Představuje zvýšení cenové hladiny proti minulému období. Když inflace roste rychleji než příjem, kupní síla se v konečném důsledku snižuje a naopak. Nízká inflační hladina znamená stabilnější finanční a ekonomické prostředí“ (Kozel, R.; 2006, str. 20).
Jinými slovy to znamená nepřetržitý, trvalý proces růstu všeobecné cenové hladiny.
- **Míra inflace** - je definována jako míra změny cenové hladiny. K inflaci dochází, roste-li celková cenová hladina.
- **Cenová hladina** - představuje průměrnou úroveň cen určitého souboru statků v běžném období ve srovnání s cenami určitého vybraného souboru statků základního období. Vývoj cenové hladiny neboli tempo růstu této hladiny se rovná tempu růstu míry inflace.

Nejčastěji používanými indexy k vyjádření všeobecné cenové hladiny jsou:

- **index spotřebitelských cen** - cenová hladina je vyjádřena jako průměrná úroveň cen koše spotřebních výrobků a služeb, spotřebovaných průměrnou domácností. Každý reprezentant má v daném koši svou váhu, určenou podílem výdajů na daný statek. Může se stát, že časem se skutečné výdaje domácností odchylují od vah použitých v indexu, tudíž může dojít ke **skryté inflaci**.

- **index cen výrobců** – je rozřazován pro různá odvětví a obory, jako index cen průmyslových výrobců. Koše obsahují příslušné výrobky a služby (např. suroviny, polotovary). Jsou zde užívány fixními váhy stejně jako u CPI, a to podle struktury tržeb. Podle vývoje PPI můžeme, odhadovat změny CPI
- **deflátor GDP** - vyjadřuje nám podíl nominálního a reálného GDP. Dochází-li k poklesu cenové hladiny, jde o **deflaci**. Deflace je vzácným jevem. Častější je pokles míry inflace, jestliže nám klesají procentní přírůstky cenové hladiny, pak můžeme hovořit o **dezinflaci**.

Mezi další druhy inflace řadíme také:

- **Nevyrovnaná inflace** - Ceny jednotlivých statků rostou rozdílným tempem. Na rozdíl od vyrovnané inflace, kdy rostou stejně.
- **Čistá inflace** - Čistá inflace je vypočítávána jako přírůstek cen v neregulované části spotřebního koše očištěný o vliv nepřímých daní, případně rušení dotací.

Stupně inflace podle její závažnosti jsou:

- **Mírná inflace (plíživá)** – při mírné inflaci rostou ceny pomalu. Ceny jsou relativně stabilní, lidé důvěřují penězům. Míra inflace je v řádu jednotek.
- **Pádivá inflace (cválající)** – ceny rostou dvou či trojčífernými tempy (30,300,300 %). Pokud se pádivá inflace rozběhne, vznikají vážné hospodářské poruchy a finanční trhy odumírají. Lidé hromadí statky a ztrácejí důvěru k penězům.
- **Hyperinflace** – extrémní případ, tempo růstu cen je obrovské (např. Německo v letech 1920-1923), peníze přestávají fungovat, rozšiřuje se naturální směna, je zde potřeba nové měnové reformy.

2.2.3 Nezaměstnanost

Vývoj ekonomiky jako celku záleží také nejen z hlediska hospodářské situace, ale důležitou roli zde sehraává i trh práce. Ke sledování trhu práce používáme základní ukazatel, jímž je míra nezaměstnanosti. Podle Groligové, I. (1994) vyjadřuje se vzorcem:

míra nezaměstnanosti:
$$u = \frac{U}{L+U}$$

U – počet zaevidovaných uchazečů o práci

L – počet lidí, kteří pracují, podnikají nebo jsou v zaměstnaneckém poměru

Míra nezaměstnanosti je poměr nezaměstnaných k celkovému počtu pracovních sil.

Mezi základní formy nezaměstnanosti paří podle Groligové, I. (1994):

- **Frikční nezaměstnanost** – „charakterizována jako důsledek neustálého přesunu lidí z jednoho do druhého zaměstnání s příbuznou kvalifikací. Jedná se o fluktuaci lidí za lepším zaměstnáním a mzdou. Obvykle je považován za nezaměstnanost „dobrovolnou“, krátkodobou“ (Groligová, I.; 1995, str. 40).
- **Cyklická nezaměstnanost** – jedná se o nezaměstnanost, která je vyvolána hospodářskými cykly. Například v období recese je nižší agregátní poptávka, která zapříčiní propad poptávky po práci. Tento cyklus se obrátí za předpokladu hospodářského růstu.
- **Strukturální nezaměstnanost** – tato nezaměstnanost nastává v okamžiku restrukturalizace podniku, poptávka po práci se změní. Podnik poptává, jinak kvalifikované pracovníky.

Důležitým pojmem je přirozená míra nezaměstnanosti.

„Je to taková úroveň nezaměstnanosti, při níž jsou různé diferencované trhy práce v průměru v rovnováze. To znamená, že někde převyšuje nabídka práce, existují tedy volná

pracovní místa, a jinde je větší poptávka po práci, než je počet volných míst“ (Groligová, I.; 1995, str. 41).

2.3 Etapy vývoje ekonomiky

V této části si popíšeme jednotlivé etapy ekonomiky, kterými Česká republika prošla, a popíšeme základní charakteristické rysy jednotlivých etap. Podle Žídka, L., 2006, jsou jednotlivé etapy:

- Obnova a boom (1993 – 1996)
- Recese (1997 – 1999)
- Obnova a růst (1999 – 2008)

Obnova a boom (1993 – 1996)

Největší událostí této etapy bylo oddělení Slovenské Republiky od České Republiky. Toto rozdělení mělo dopad na veřejné finance z důvodu zvýšených nákladů.

„První z nich byly náklady přímé. Do této kategorie je možno zahrnout takové položky, jako emise nových bankovek a dokladů, náklady na rozdělení administrativy státu, armády, policie, federativního majetku nebo zastupitelských úřadů v zahraničí“ (Žídek, L., 2006, str. 111).

Podstatným negativem bylo zvýšení nejistoty a tím zapříčiněný úbytek investorů. Dalším oblastí změn byl úbytek vzájemného obchodování mezi oběma zeměmi. Poslední oblastí bylo ukončení transferů

„Tento náklad se negativně dotýkal Slovenska. Celkové roční transfery z české části federace na slovenskou činily cca 25 mld. Kč, což odpovídalo 7% slovenského HDP“ (Žídek, L., 2006, str. 111).

Švejnar, J. (1997) uvádí, odhad dopadu rozdělení na ekonomiku ČR byl (-2,1 % HDP) oproti tomu v SR byl (-5,7 % HDP).

Dalším výrazným byla zvýšená poptávka obyvatelstva po statcích dlouhodobé spotřeby. Byl zde zaznamenán vzestup bohatství domácností, který byl zapříčiněn restitucemi, prodej akcií po kuponové privatizaci atd.. Jediným zdánlivým problémem tohoto období byla restrukturalizace podniků, která nepokročila v dostatečné míře.

Recese (1997 – 1999)

V daném období procházela ekonomika měnovou krizí, která zasáhla nejen Českou republiku, ale i ostatní evropské země.

Mezi hlavní příčiny krize patří podle Židek, L. (2006) jsou:

Na měnovou krizi je mnoho názorů. Vznik a důvody se liší, ale ty základní přetrvávají. Mezi největší příčiny patří špatná hospodářská politika, která zapříčinila přehřívání ekonomiky již při středním výkonu. Toto přehřívání nebylo nijak regulováno za strany státu a bylo regulováno pouze ze strany České národní banky. Ta se v té době jako jediná se zabývala jako jediná makroekonomickou rovnováhou.

Obnova a růst (1999 – 2008)

Ekonomika se dostává do fáze vzestupu, ve kterém pokračuje i v následujícím období. Hlavním důvodem tohoto vzestup je rozvoj a vzestup exportu. Nezanedbatelný podíl má i spotřeba domácností, která se rok od roku zvyšuje. Židek, L., 2006, uvádí růst ekonomiky v roce 1999 na 1,2 %. Oproti tomu rok 2000 přináší nárůst na 3,9 %. V následujících letech se tempo ekonomiky pohybovalo okolo hranice 2,5 %. Tento trend přerušil počátek světové hospodářské krize na konci roku 2008.

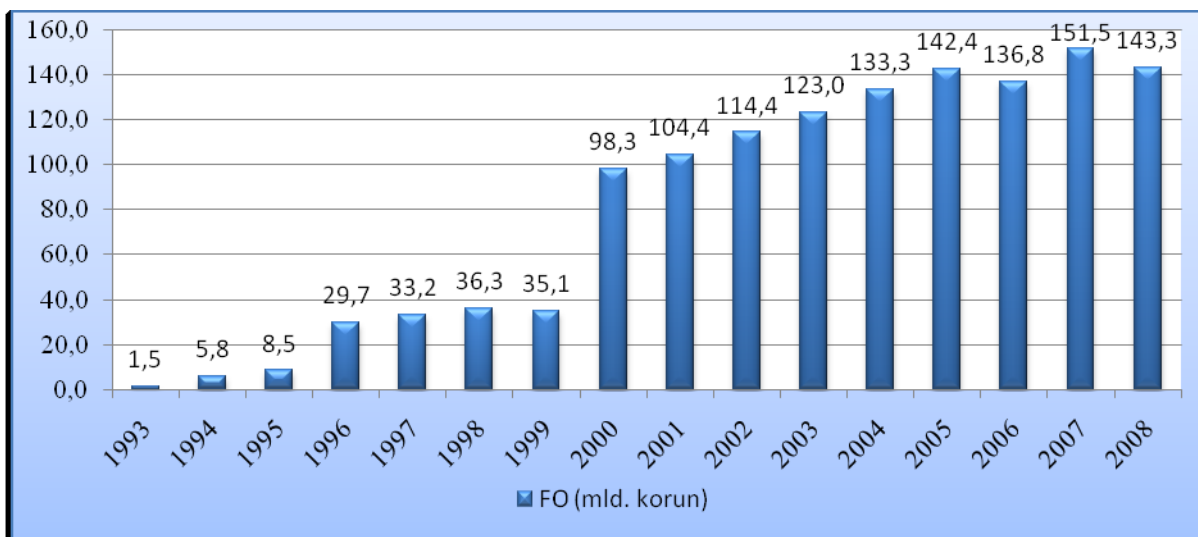
3 Vývoj daňové zátěže

3.1 Daňová zátěž jednotlivců

Daňová zátěž jednotlivců se v průběhu let 1993 až 2008 měnila v závislosti na stavu ekonomiky a politické situaci.

Období patnácti let, které zkoumám, by se dalo rozřadit do třech období.

- První období - léta 1993 až 1995 - se daňové příjmy pohybovaly zpočátku od 1,5 mld. korun v roce 1993 až po 8,5 mld. korun v roce 1995. Takto nízké příjmy z daní FO jsou zapříčiněny dvěma faktory. Prvním z nich bylo rozdělení ČSFR, druhým byla reforma daňové soustavy, kdy byla zrušena řada daní. Místo nich vznikly daně nové, mezi něž patřila i daň z příjmu FO. Příjmy z této daně od té doby rostou.
- Druhé období zahrnuje léta 1996 až 1999. Pro toto období jsou charakteristické dvě fáze. První navazovala na úspěšný rok 1995 a pokračovala až do roku 1997, kdy se projevila měnová krize. Druhá zahrnovala období let 1997 až 1999. V tomto období byl růst daňových příjmů minimální a v roce 1999 došlo k poklesu.
- Třetí období začíná rokem 2000 a pokračuje do roku 2008. Zde byl charakteristický růst příjmů z daně FO, který v roce 2000 vzrostl skokově z 63 mld. korun na 98 mld. korun. V letech 2006 a 2008 proběhly novelizace sazby daně z příjmu FO - v případě roku 2006 upravení progresivní daně a v roce 2008 zavedením jednotné sazby daně vypočtené z tzv. super hrubé mzdy.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 1: Vývoj daňových příjmů z fyzické osoby

Zásadním důvodem růstu daně z příjmu jednotlivců je podle mého názoru neustálé zvyšování mezd od roku 1993. Z toho nám vyplývá, čím větší mzda je, tím víc daný jednotlivec odvede státu na dani.

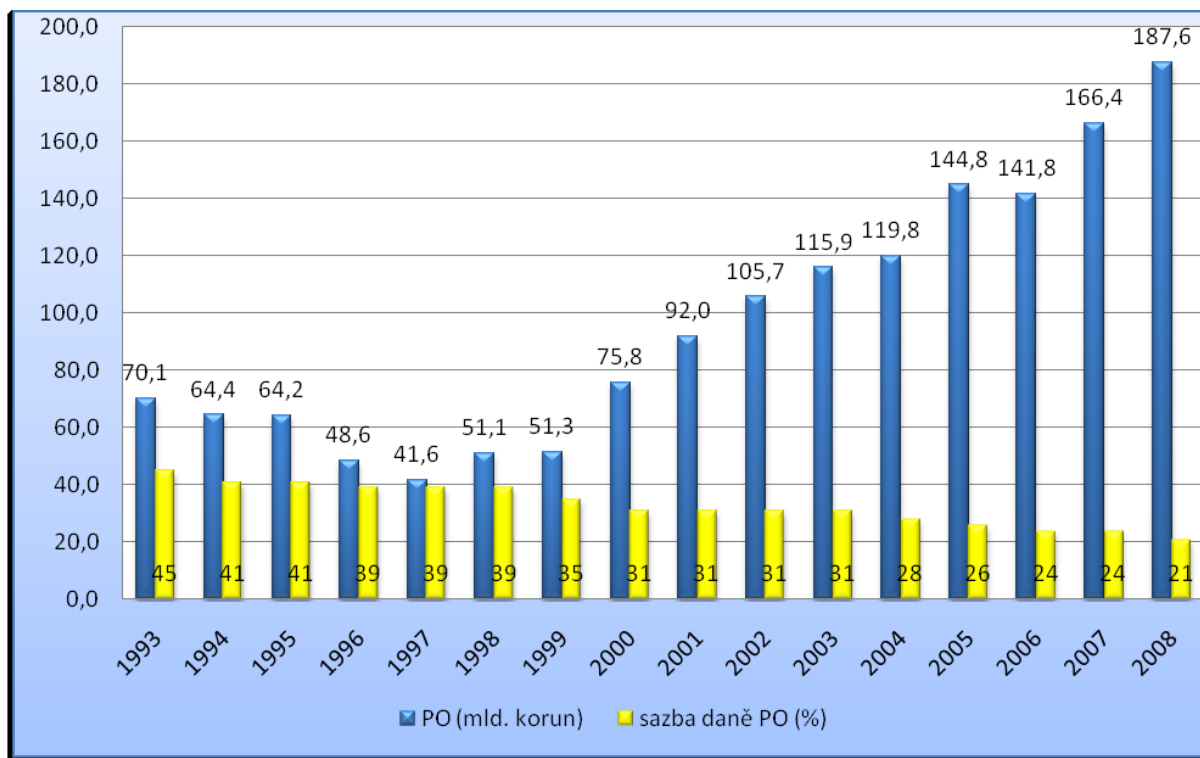
3.2 Daňová zátěž společností

Daňová zátěž právnických osob se v průběhu let 1993 až 2008 postupně snižovala. Umožnil to zejména růst ekonomiky ČR a snaha motivovat velké společnosti k dalšímu rozvoji.

Výše daňových příjmů z daně PO se od roku 1993 neustále snižovala a z počátečních 70,1 mld. korun klesla v roce 1997 až na 41,6 mld. korun. Což byl propad o 28,5 mld. korun. Bylo to dle mého názoru způsobeno jednak kupónová privatizací a dále slabou konkurenceschopností řady tuzemských firem, které neunesly přechod na tržní ekonomiku a zkrachovaly. Jasně se ukázalo, že kupónová privatizace byla pouze nástrojem transformace firem do privátního sektoru a nevedla k nastartování ekonomiky, spíše naopak. Od roku 1998 se tyto daňové příjmy od právnických osob zvyšovaly. Jediný pokles byl zaznamenán v roce 2006. Byl ale zanedbatelný a mohl ho zapříčinit spíše pokles sazby daně z příjmu právnických

osob o 2%. Daňový příjem rostl podpořen řadou privatizací – zejména dosud polostátních bank (Komerční banka, Česká spořitelna) a přílivem zahraničních investorů.

Zřetelně je toto vidět na následujícím grafu.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

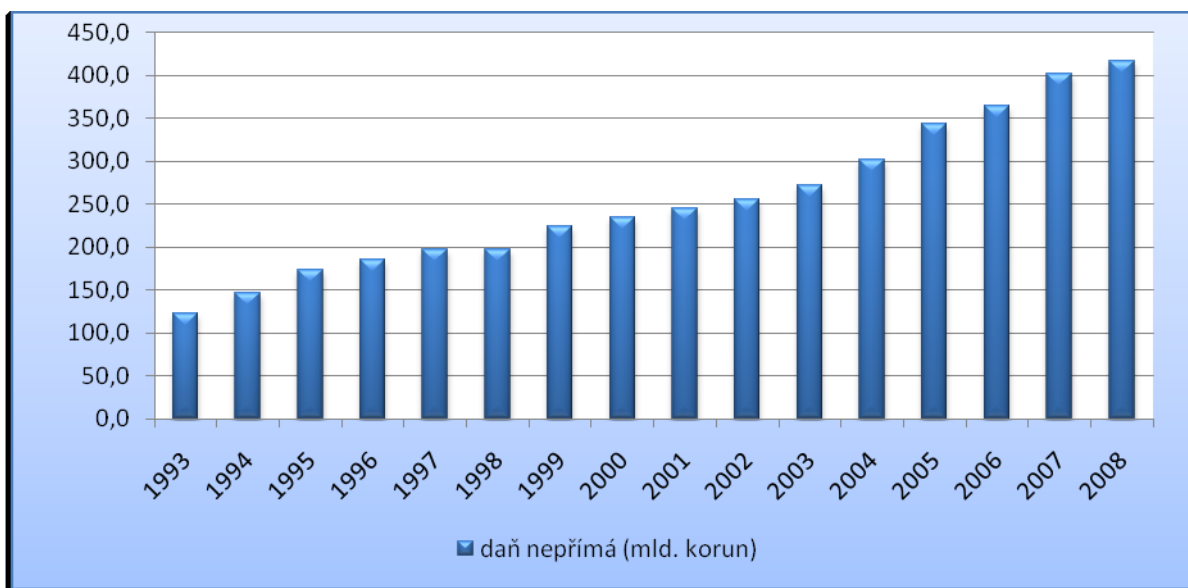
Graf č. 2: Popisuje vývoj daňových příjmů PO a jejich sazeb

Tento graf popisuje vývoj daňových příjmů z právnických osob v porovnání s vývojem sazby této daně. Ačkoliv daňová sazba u PO se od roku 1993, kdy činila 45%, neustále snižovala až na 21% v roce 2008, na daňové příjmy, zejména po roce 2000, toto mělo zřetelně růstový efekt.

3.3 Daně nepřímé

Nepřímé daně, mezi něž patří zejména daň z přidané hodnoty a daň spotřební, tvoří největší část příjmů státního rozpočtu.

Grafu č. 3 zřetelně ukazuje plynulý růst příjmů z nepřímých daní. Ve srovnání s prostředky vybranými z daní z příjmu jak právnických, tak i fyzických osob má tento příjem růstovou tendenci bez poklesu. A to i v období, kdy se ekonomika nacházela v recesi nebo probíhala měnová krize.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

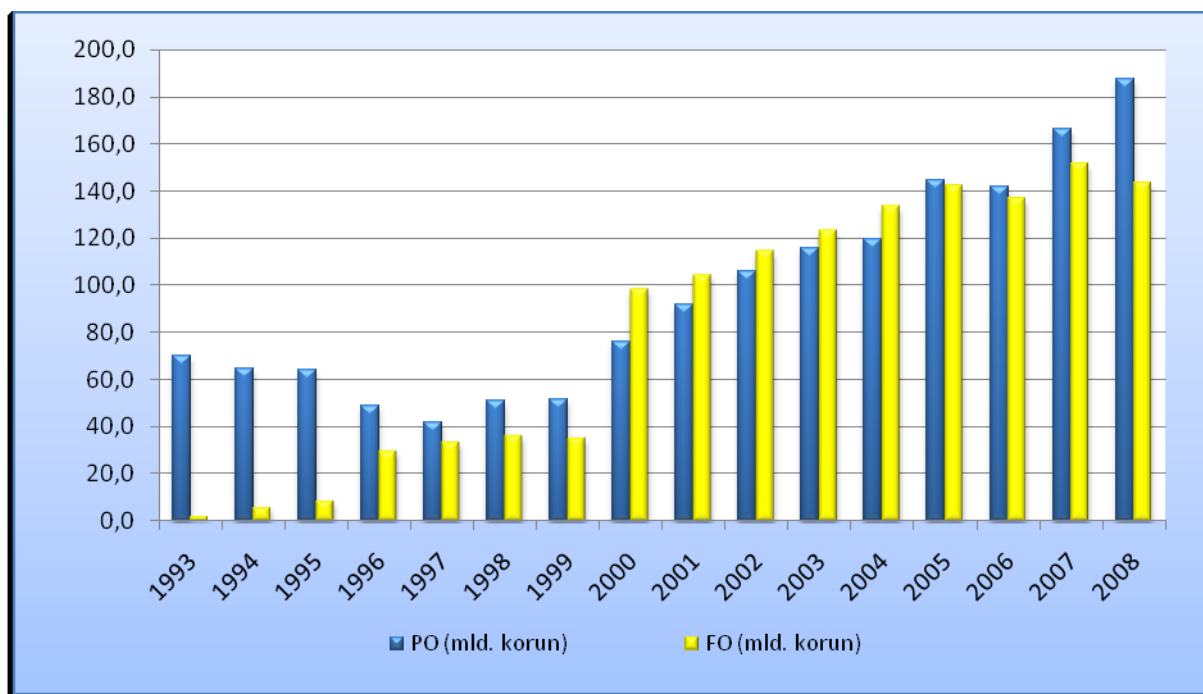
Graf č. 3: Vývoj příjmu daně ze zboží a služeb

Růst vybraných nepřímých daní byl podpořen opakovaným zvyšováním spotřební daně jak z pohonných hmot, tak zejména z tabáku a alkoholu. Nepřímá daň byla a je nejjednodušším nástrojem dosažení potřebných daňových příjmů státu. Je založena na nutnosti kupovat určité statky a služby, které vychází ze základních lidských potřeb. Na rozdíl od daně z příjmu si tuto daň poplatníci většinou neuvědomují, protože je zahrnuta přímo v cenách zboží a služeb.

Podle mého názoru jsou sazby nepřímých daní ovlivňovány zdaněním právnických osob a zejména osob fyzických. Při vyšším zdanění fyzických osob klesá kupní síla domácností, a ty následně omezují svoji spotřebu. To se pak odráží na příjmech z daní nepřímých a nutí stát k navýšení jejich sazby.

3.4 Srovnání vývoje daní z příjmu společností a jednotlivců

Zajímavé pohled přináší srovnání vývoje příjmů z daní fyzických a právnických osob v letech 1993 až 2008.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 4: Porovnání vývoje příjmů z daní fyzické a právnické osoby

Porovnáním příjmů z daně fyzických a právnických osob v jednotlivých letech lze vysledovat závislost sazeb a příjmů z těchto daní.

Sazba daně z příjmu PO má od roku 1993 klesající tendenci. I přes postupné snižování sazeb od roku 1993 do roku 2008 narostly příjmy z této daně o 117,6 mld. korun ročně. V letech 2000 až 2004 však příjmy z daně z příjmu FO převyšovaly příjmy z daně z příjmu PO.

V tabulce 1 (příjmy z FO) vidíme, že daň z příjmu FO byla progresivní a tato tendence byla přerušena až v roce 2008 kdy byla zavedena daň rovná. Ještě lépe daný vývoj popisuje graf č. 5, který znázorňuje rozdíl mezi příjmy právnických a fyzických osob.

Od roku 1993 do roku 1999 Příjmy z PO vysoce převyšovaly příjmy z FO. Toto bylo zapříčiněno zpočátku vysokým daňovým zatížením právnických osob a minimálním zatížením jednotlivců. Určitý vliv zde měly i nízké mzdy a zpočátku špatně stanovená pásma progresivní daně. Toto období charakterizuje propad příjmů z daní firem, který se obrátil až po roce 1999. Na rozdíl 68,6 mld. korun mezi daní z právnických osob a osob fyzických se už v historii Česká republika nedostala, a to ani v období největšího rozmachu ekonomiky v roce 2008. Nutno podotknout, že rozdíl v daném roce ze dvou třetin vyrovnal ten z roku 1993 a to i s poloviční daňovou sazbou. Zde vidíme růstovou tendenci výkonu ekonomiky.

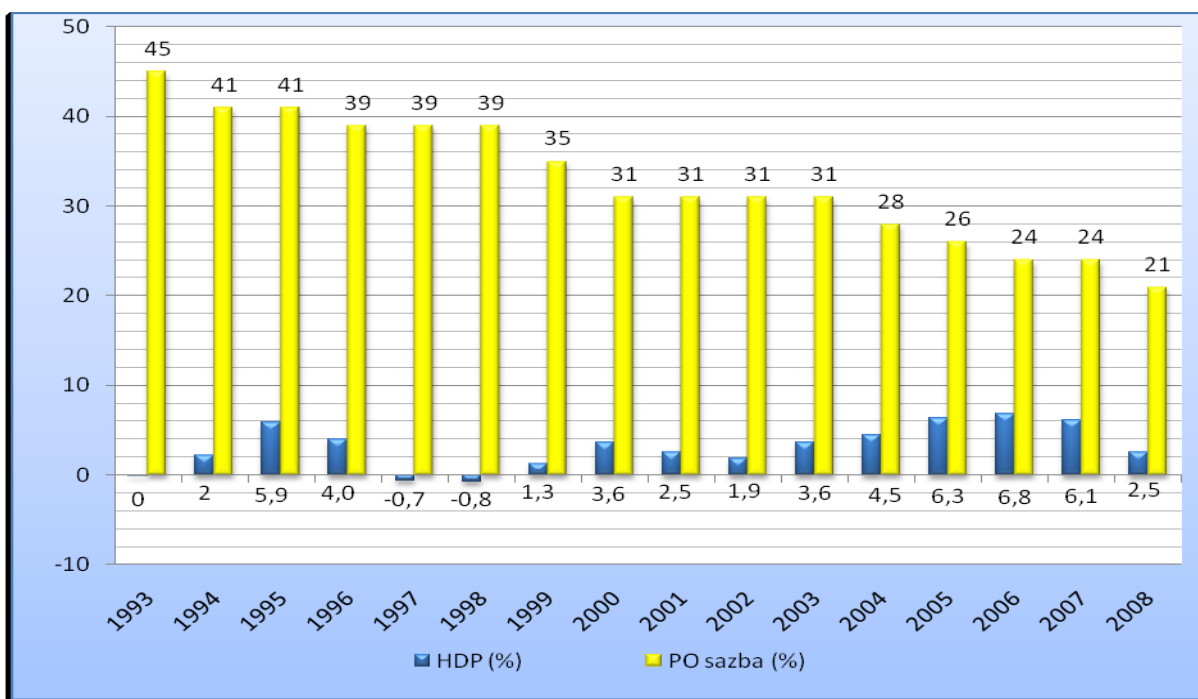
V období let pěti let od roku 2000 byl zaznamenán opačný vývoj, kdy se příjmy z fyzických osob dostaly nad úroveň příjmů z PO. Toto bylo zapříčiněno pomalým rozvojem podniků po měnové krizi. Samozřejmě se zde promítal i vliv zahraničních ekonomik, kde se jejich hospodářství také nerozvíjelo optimálně. Ačkoliv daňové příjmy z PO rostly, nebyl tento růst dostatečný k zajištění fiskálních potřeb státu. Daňové příjmy z právnických osob se dostaly nad příjmy z daně jednotlivců až v roce 2005, kdy začal ekonomický boom a hrubý domácí produkt se pohyboval v následujících třech letech nad šesti procenty.

4 Porovnání

4.1 Daňová zátěž společností a vývoj ekonomiky

Stav ekonomiky státu nejlépe charakterizují hrubý domácí produkt, příjmy fyzických osob a míra nezaměstnanosti.

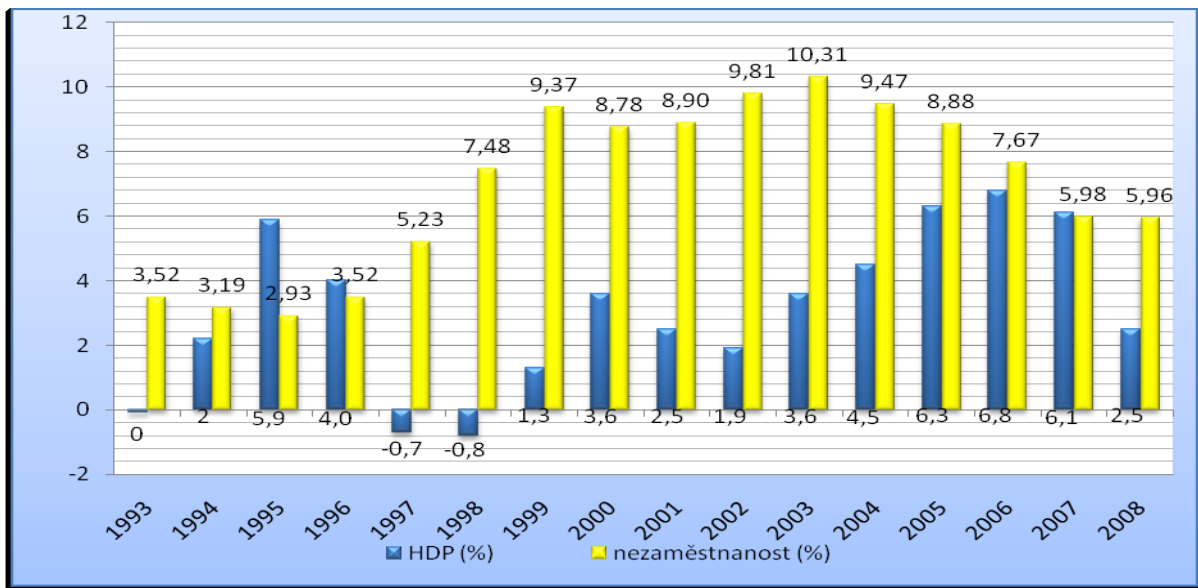
- V letech 1994 až 1996 a 1999 až 2008 vykazoval HDP kladný růst. Záporný růst HDP vykazala ekonomika naopak v letech 1997 a 1998. Bylo to zapříčiněno již zmíněnou měnovou krizí. Na grafu č. 6 vidíme, že v letech 1997 a 1998 byla sazba daně 39%. Rok 1999 přinesl snížení této daně na 35% a opětovný nárůst příjmů spojený s růstem HDP. Při pohledu na graf zjistíme, že i při klesající tendenci sazby daně je vývoj HDP rozdílný. Z mého pohledu závislost mezi vývojem daně z příjmu PO a vývojem HDP nelze prokázat.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 5: Procentuální vývoj HDP a sazby daně právnických osob

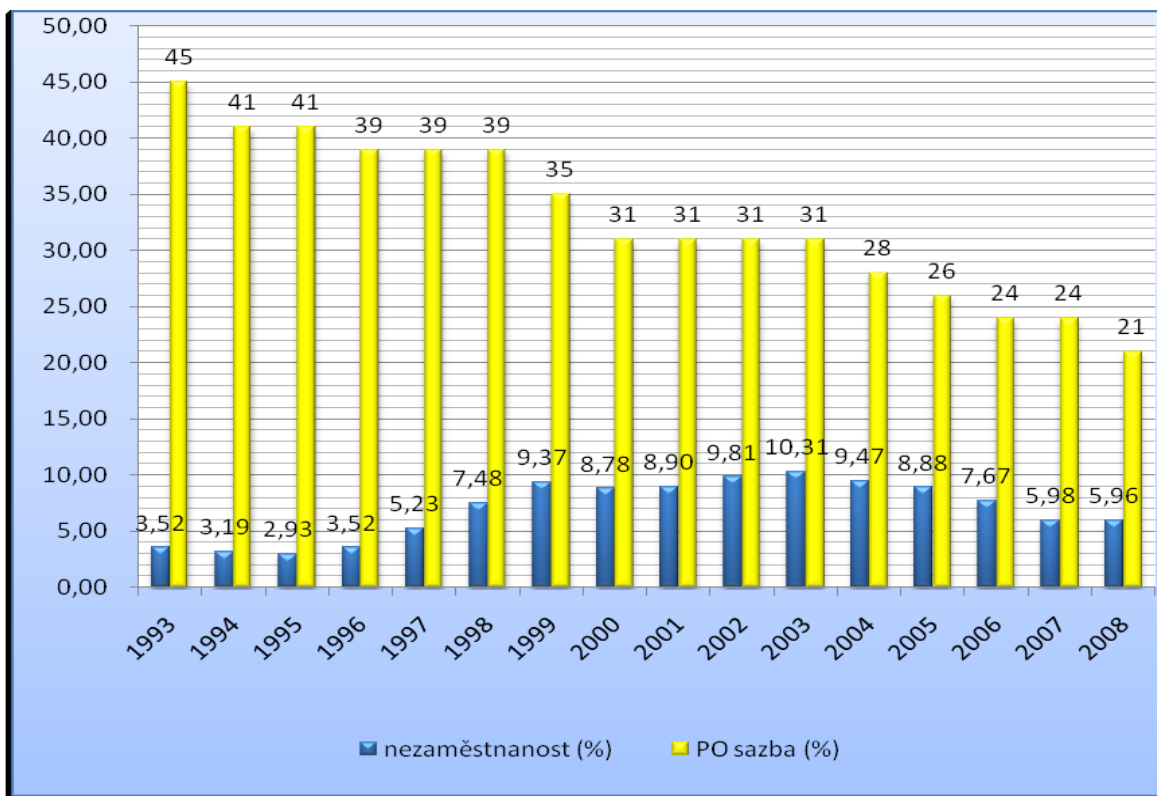
- Vytvořené HDP a míra nezaměstnanost jsou spolu pevně svázány a růst jednoho ukazatele způsobuje pokles druhého a naopak. Závislost jde prokázat na grafu č. 6. V období kdy klesala míra nezaměstnanosti nezaměstnanost, procentuální vývoj HDP stoupá a děje se tomu tak i v opačném případě. Z definice HDP lze odvodit, pokud je vysoká nezaměstnanost stát hospodářství vyprodukuje méně zboží a služeb a tím dochází i k poklesu vývoj HDP.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 6: Vývoj nezaměstnanosti a vývoj HDP

- Detailní závislost zdanění PO na vývoji nezaměstnanosti nám popisuje graf č. 7. Zde vidíme určitou závislost ve vývoji. V roce 2003, kdy dosáhla nezaměstnanost nejvyšší hodnoty v historii, byla sazba 31%. Následující rok byla snížena a nezaměstnanost poklesla. Zvýšená sazba daně společností může zapříčinit zvýšení nezaměstnanosti. Lze to odůvodnit tím, že podniky mají menší zisky a to může ovlivnit personální politiku, s cílem opětovného dosažení zisku z minulých období na úkor snížení počtu zaměstnanců.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

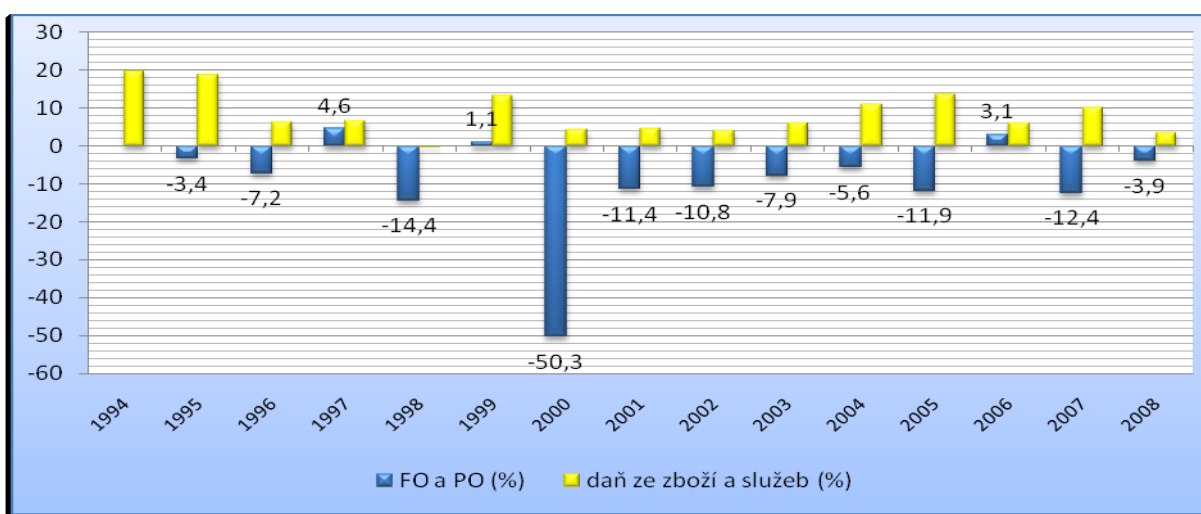
Graf č. 7: Vývoj nezaměstnanosti ve srovnání s vývojem sazby daně PO

Při porovnání grafů č. 6 a č. 7, které popisují vliv zdanění na dvě základní makroekonomické veličiny, nezaměstnanost a tendenci vývoje hrubého domácího produktu, lze usoudit, že výše zdanění příjmů právnických osob přímo ovlivňuje nezaměstnanost, která v období s větší daňovou zátěží stoupá. To ovlivňuje druhou veličinu hrubý domácí produkt, který v období s větší nezaměstnaností nevykazuje takový růst jako při větší zaměstnanosti.

Jako příklad uvádím období od roku 2003, kdy se nezaměstnanost pohybovala na nejvyšší úrovni 10,31%. Následující rok byla sazba snížena a to sebou přineslo pokles nezaměstnanosti. Tento trend pokračoval až do roku 2008. V daném období se nezaměstnanost snížila na úroveň z roku 1997 a vývoj hrubého domácího produktu se dostala na úroveň šesti procent, kde se pohyboval tři roky. Tuto tendenci přerušil až počátek hospodářské krize v roce 2008. V tomto období se vývoj hrubého domácího produktu propadl na hranici 2,5%.

4.2 Porovnání přímé a nepřímé daně

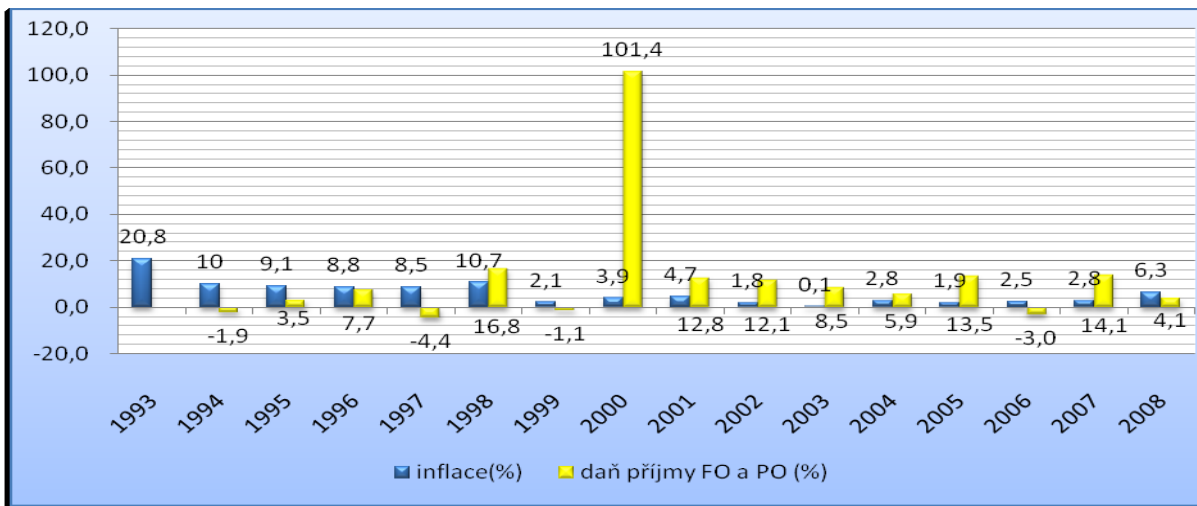
- Zajímavé je srovnání příjmů z daně fyzických osob a daně ze zboží a služeb. Při vývoji daně nepřímé jsem naznačil určitou závislost mezi daní z příjmu a nepřímé daně. Na grafu č. 8 vidíme procentuální vývoj těchto daní. Určitou závislost mezi vývojem obou daní nelze prokázat, ačkoliv se může zdát, že při snížení daňových příjmů z přímých daní nepřímé porostou, není tomu tak. Závislost nelze prokázat, nižší zdanění příjmů nevede ke zvýšení nepřímých daní.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 8: Vývoj příjmů z fyzických osob a daně ze zboží a služeb

- Pro úplnost rozebírám ještě vztah inflace a daňových příjmů z provnických a fyzických osob. Na grafu č. 9 vidíme, že vztah mezi vývojem inflace a daňovými příjmy není zřetelný. I když růst inflace zvyšuje cenovou hladinu a znehodnocuje měnu a naopak na daňové příjmy to nemělo žádný vliv.

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 9: Vývoj inflace a daňových příjmů z fyzické osoby a právnické osoby

Závěr

Cíl práce byl splněn

Cílem práce bylo zjištění vlivu daňového zatížení na rozvoj České ekonomiky v letech 1993 – 2008. Získané znalosti jsem utřídil, zapracoval do grafů a na základě těchto poznatků jsem došel k níže uvedeným závěrům. Tím jsem splnil zadání práce.

Na základě provedené analýzy jsem došel k následujícím závěrům:

- **Daň z příjmu fyzických osob nemá zásadní vliv na žádný z vybraných ukazatelů vývoje ekonomiky**
- **Daň z příjmu právnických osob má vliv na vývoj ekonomiky měřený vybranými ukazateli. Při poklesu daně z příjmu právnických osob došlo ke snížení míry nezaměstnanosti a růstu tempa HDP. Vzhledem k neustálému snižování této sazby nemůžeme prokázat opačnou závislost.**
- **U daně ze zboží a služeb nebyl prokázán vliv na vývoj ekonomiky**

Seznam použitých zdrojů

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Školní statistická ročenka 2008*. 1. vydání. ČSÚ, 2008. 189 s. ISBN 978-80-250-1728-9
- FUCHS, K., *Základy Makroekonomie*. 1. vydání. Brno: MU, 1996. 179 s. ISBN 80-210-1355-9
- GROLIGOVÁ, I., *Základy Makroekonomie*. 1. vydání. Brno: PC-DIR, 1994. 96 s. ISBN 80-214-0579-1
- KOZEL, R., *Moderní marketingový výzkum*. 1. vydání. Praha: Grada, 2005. 277 s. ISBN 80-247-0966-X.
- KRÄMER, W., *Statistika do kapsy*. 1. vydání. Praha: Baronet, 2005. 123 s. ISBN 80-7214-848-6
- KUBÁTOVÁ, K., *Daňová teorie: úvod do problematiky*. 1. vydání. Praha: ASPI, 2005. 112 s. ISBN 80-7357-092-0
- MANKIW, G. N., *Zásady ekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada, 2009. 763 s. ISBN 80-7169-891-1.
- PILNÝ, J., *Veřejné finance*. 5. vydání. UPCE, 2007. 226 s. ISBN 978-80-7194-963-3
- ŠIROKÝ, J., a kol. *Daňové teorie a praktickou aplikací*. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8
- ŠVEJNAR, J., *Česká Republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě*. 1. vydání. Praha: Academia, 1997. 359 s. ISBN 80-200-0568-4
- ŽÍDEK, L., *Transformace české ekonomiky*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006. 304 s. ISBN 80-7179-922

Seznam grafů a obrázků

Graf č. 1: Vývoj daňových příjmů z fyzické osoby.....	- 26 -
Graf č. 2: Popisuje vývoj daňových příjmů PO a jejich sazeb	- 27 -
Graf č. 3: Vývoj příjmu daně ze zboží a služeb.....	- 28 -
Graf č. 4: Porovnání vývoje příjmů z daní fyzické a právnické osoby	- 29 -
Graf č. 5: Procentuální vývoj HDP a sazby daně právnických osob.....	- 31 -
Graf č. 6: Vývoj nezaměstnanosti a vývoj HDP.....	- 32 -
Graf č. 7: Vývoj nezaměstnanosti ve srovnání s vývojem sazby daně PO.....	- 33 -
Graf č. 8: Vývoj příjmů z fyzických osob a daně ze zboží a služeb.....	- 34 -
Graf č. 9: Vývoj inflace a daňových příjmů z fyzické osoby a právnické osoby	- 35 -
Obr. č. 1: Soustava daní v ČR	- 2 -
Obr. č. 2: Možnosti propojení daně ze zisku firem a osobní důchodové daně.....	- 10 -
Obr. č. 3: Hospodářský cyklus.....	- 17 -

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A:

Tabulka 1: Daňové sazby daně z příjmu FO a PO (%)

Tabulka 2: Daňové příjmy FO a PO (mld. korun)

Tabulka 3: Vývoj inflace, HDP, nezaměstnanosti (%)

Příloha B:

Graf č. 1: Vývoj HDP v letech 1993-2008 (%)

Graf č. 2: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1993-2008 (%)

Graf č. 3: Vývoj inflace v letech 1993-2008 (%)

Graf č. 4: Vývoj daňových příjmů z FO a PO v letech 1993-2008 (%)

Graf č. 5: Rozdíl mezi daňovými příjmy z PO a FO v letech 1993-2008 (%)

Příloha A:

Tabulka 1: Daňové sazby daně z příjmu FO a PO (%)

Rok	FO	PO
1993	0 -60tis 15% 60 – 120 20% 120 – 180 25% 180 – 540 32% 540 – 1 080 40% 1 080 - 47%	45%
1994	0 -60tis 15% 60 – 120 20% 120 – 180 25% 180 – 540 32% 540 – 1 080 40% 1 080 - 47%	41%
1995	0 -60tis 15% 60 – 120 20% 120 – 180 25% 180 – 540 32% 540 – 1 080 40% 1 080 - 47%	41%
1996	0 -84 tis 15% 84 – 144 20% 144 – 204 25% 204 – 564 32% 564 a více 40%	39%
1997	0 -84 tis 15% 84 – 168 20% 168 – 252 25% 252 – 756 32% 756 a více 40%	39%
1998	0 -91 440 tis 15% 91 440 – 183 20% 183 – 274 200 25% 274 200 – 822 600 32% 822 600 a více 40%	39%
1999	0- 109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 – 1 104 32 % 1 104 a více 40%	35%
2000	109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	31%

2001	0- 109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	31%
2002	0- 109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	31%
2003	0- 109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 200 a více 32 %	31%
2004	0- 109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	28%
2005	0- 109 200 15 % 109 200- 218 400 20 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	26%
2006	0- 121 200 12 % 121 200 - 218 400 Kč 19 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	24%
2007	0- 121 200 12 % 121 200 - 218 400 Kč 19 % 218 400 -331 200 25 % 331 200 a více 32 %	24%
2008	15%	21%

Zdroj: Sběrka zákonů; vlastní úprava

Tabulka 2: Daňové příjmy FO a PO (mld. korun)

Rok	FO (mld. korun)	PO (mld. korun)	Zboží služby (mld. korun)
1993	1,5	70,1	122,2
1994	5,8	64,4	146,3
1995	8,5	64,2	173,8
1996	29,7	48,6	185,1
1997	33,2	41,6	197,7
1998	36,3	51,1	197,5
1999	35,1	51,3	223,8
2000	98,3	75,8	234
2001	104,4	92	245,5
2002	114,4	105,7	255,6
2003	123	115,9	271,9
2004	133,3	119,8	301,9
2005	142,4	144,8	343,4

2006	136,8	141,8	364,7
2007	151,5	166,4	402,2
2008	143,3	187,6	416,6

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Tabulka 3: Vývoj inflace, HDP, nezaměstnanosti (%)

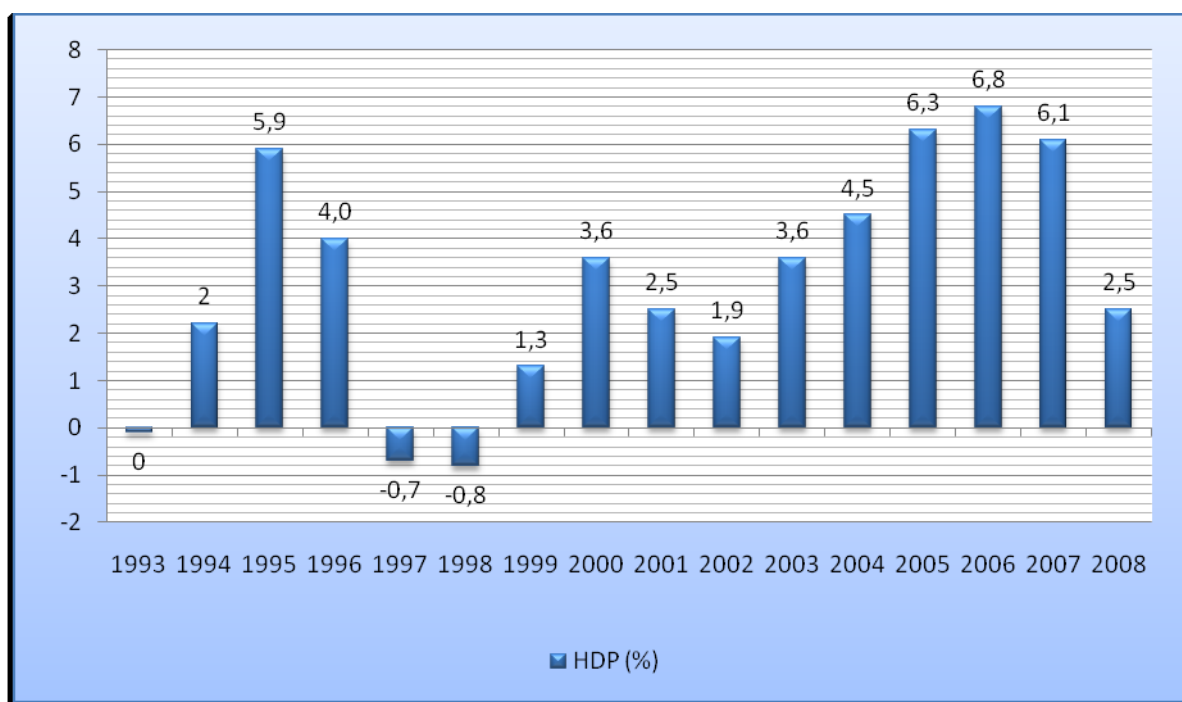
Rok	Inflace (%)	HDP (%)	Nezaměstnanost (%)
1993	20,8	0	3,52
1994	10	2	3,19
1995	9,1	5,9	2,93
1996	8,8	4	3,52
1997	8,5	-0,7	5,23
1998	10,7	-0,8	7,48
1999	2,1	1,3	9,37
2000	3,9	3,6	8,78
2001	4,7	2,5	8,9
2002	1,8	1,9	9,81
2003	0,1	3,6	10,31

2004	2,8	4,5	9,47
2005	1,9	6,3	8,88
2006	2,5	6,8	7,67
2007	2,8	6,1	5,98
2008	6,3	2,5	5,96

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

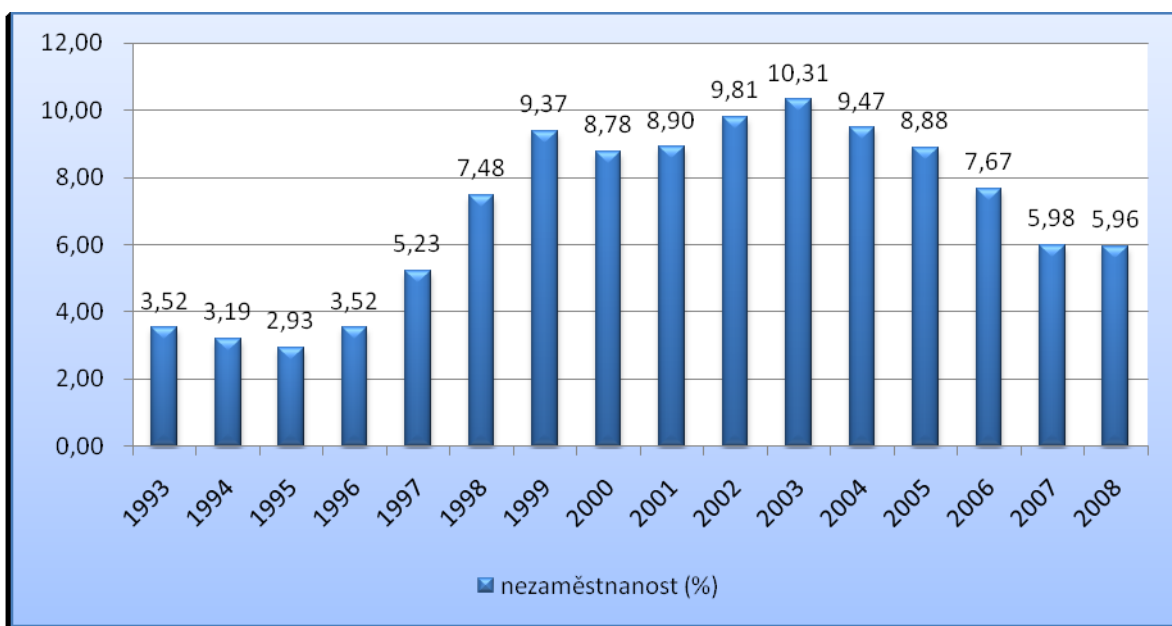
Příloha B:

Graf č. 1: Vývoj HDP v letech 1993-2008 (%)

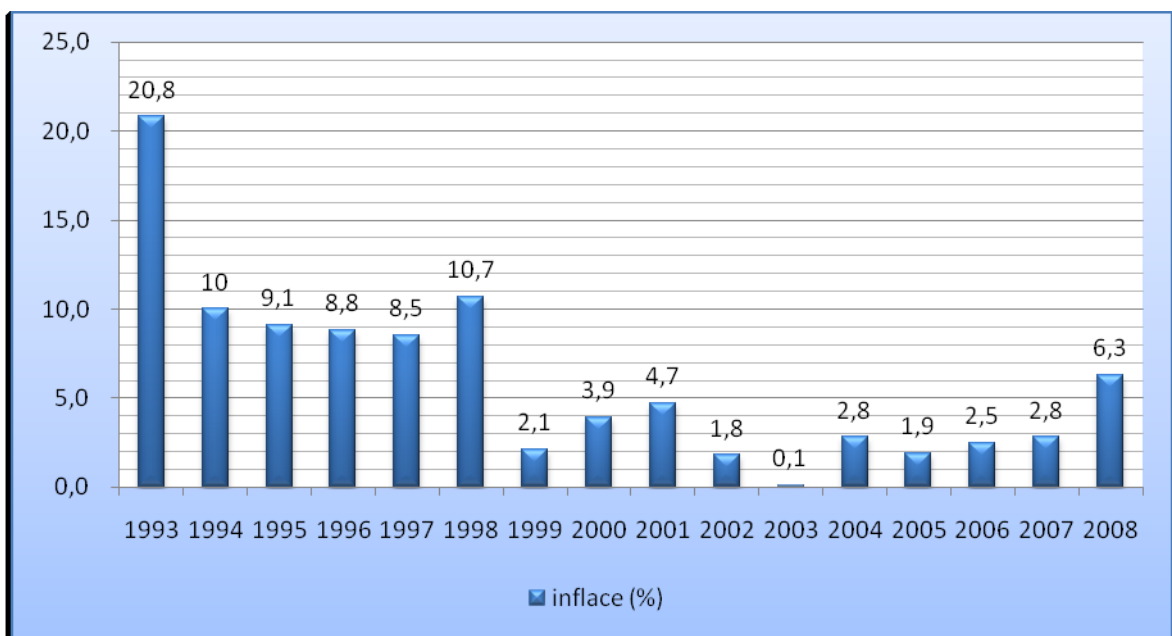
Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 2: Vývoj nezaměstnanosti v letech 1993-2008 (%)

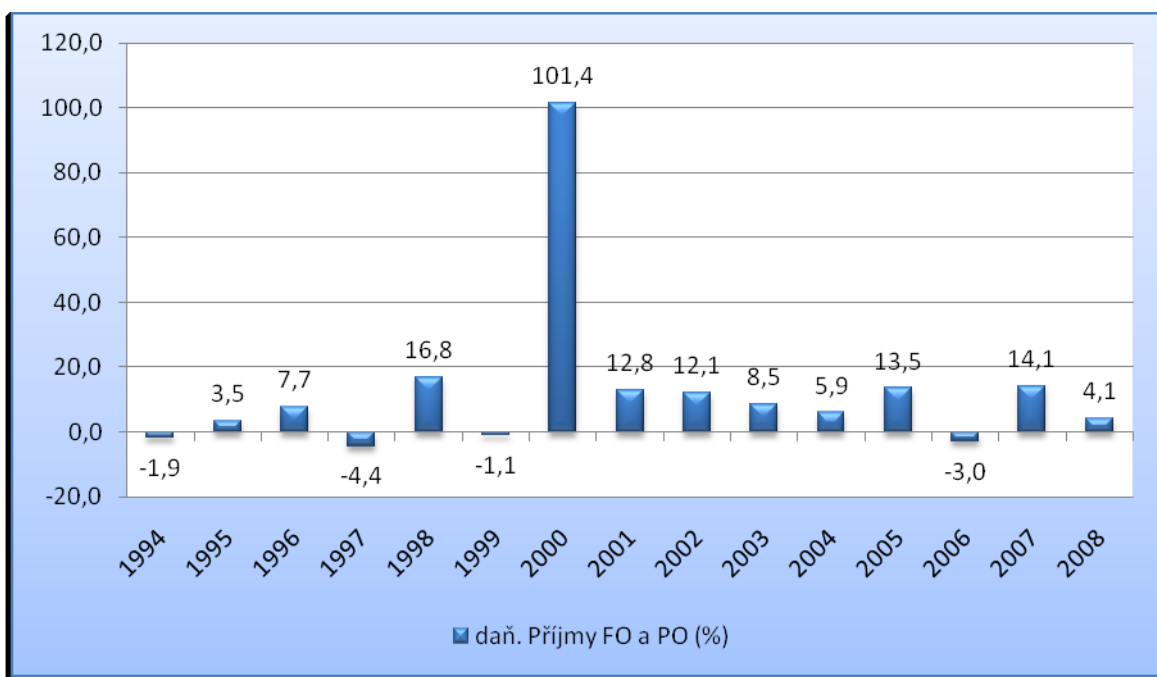
Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 3: Vývoj inflace v letech 1993-2008 (%)

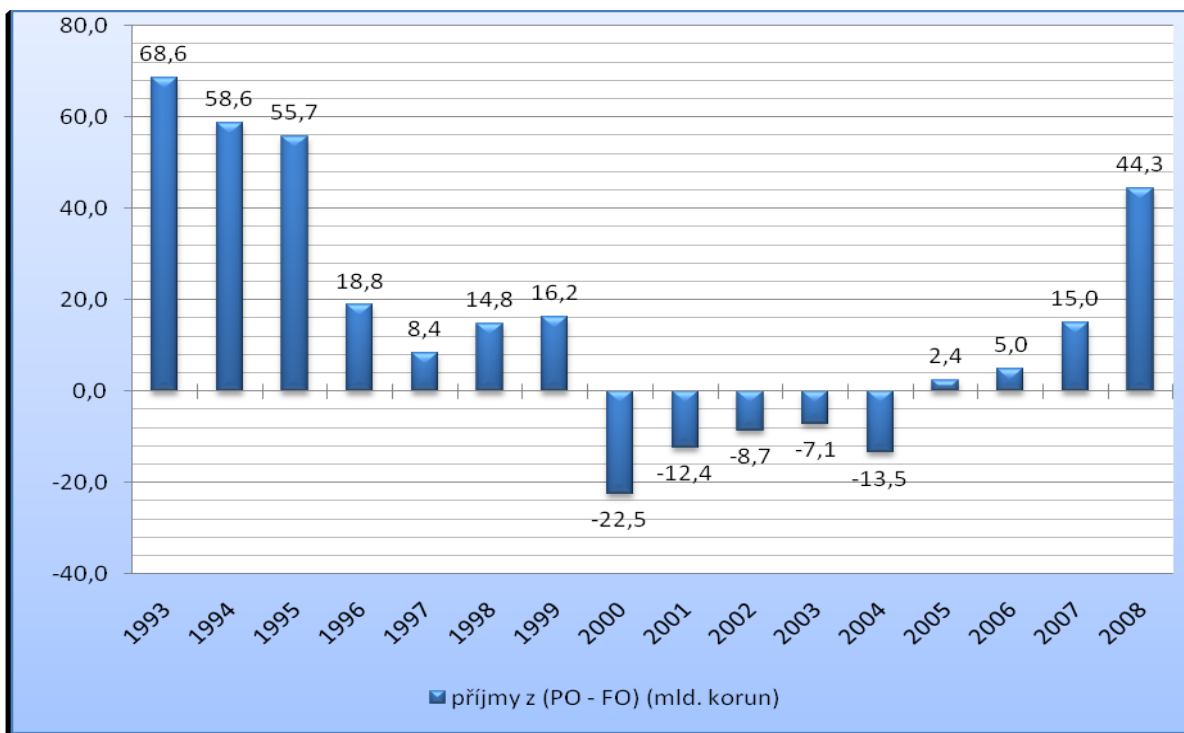
Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 4: Vývoj daňových příjmů z FO a PO v letech 1993-2008 (%)

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava

Graf č. 5: Rozdíl mezi daňovými příjmy z PO a FO v letech 1993-2008 (%)

Zdroj: ČSÚ: Statistické ročenky 1992 - 2009; vlastní úprava